

Kracht en Ambitie

CDA verkiezingsprogramma voor de verkiezingen voor het Europees Parlement

21 maart 2009

Inhoud

---

1. Inleiding	3
Europa als Waardengemeenschap	5
2. Internationale rol van de Europese Unie	6
3. Welvaart en de Europese Unie.....	9
Omzien in verwondering	14
4. EU regio's & Europa decentraal	15
Subsidiariteit.....	18
5. Landbouw en platteland.....	19
6. Klimaat en milieu	21
7. Energie.....	23
8. Asiel en migratie.....	25
9. Interne veiligheid.....	27
10. Uitbreiding en burens	28
Kopenhagen criteria	29

1. Inleiding

Het CDA gelooft in een welvarend en veilig Nederland in een sterke en stabiele Europese Unie. We zijn trots op onze eigen Nederlandse identiteit. In de Europese Unie is Nederland geen grote maar wel een sterke, ondernemende en veerkrachtige lidstaat. De Europese Unie is een Unie van een half miljard burgers en 27 lidstaten. Samen werken we aan welvaart en veiligheid en vinden we elkaar in onze gemeenschappelijke waarden. Nederland is binnen de EU een innovatief, stabiel en hardwerkend land. We profiteren maximaal van de economische kansen die de EU ons biedt. De EU pakt samen met de lidstaten grensoverschrijdende problemen aan, die een land niet alleen kan oplossen. Het is niet altijd eenvoudig, maar wel absoluut noodzakelijk om samen te werken als het gaat om de kredietcrisis en economische recessie, energie, buitenlands beleid, terrorisme, criminaliteit, honger, armoede, klimaatveranderingen, en asiel en migratie. Problemen los je op door je schouders eronder te zetten en door oplossingen aan te dragen. Het CDA is trots op al datgene wat de Europese Unie heeft bereikt. Het CDA is dan ook overtuigd voorstander van de Europese integratie: onze banen, onze veiligheid en ons leefklimaat zijn er bij gebaat, sterker nog: ze zijn er grotendeels van afhankelijk.

De Nederlandse burger voelt soms een gebrek aan geborgenheid als het om de Europese Unie gaat. De Unie is niet altijd ónze Unie. Onze wereld verandert in hoog tempo. De wereldbevolking groeit fors en de economie is het afgelopen decennium enorm gegroeid. Dit heeft mede geleid tot competitie voor voedsel, energie en grondstoffen. Landen als China, Rusland, India en Brazilië hebben zich sterk ontwikkeld en de rol van de VS is de afgelopen jaren veranderd. Door een crisis in de internationale financiële sector is nu ook de economische onzekerheid wereldwijd toegenomen. De EU biedt Nederland economische en monetaire stabiliteit in tijden van onzekerheid. Waar zou Europa nu zijn zonder de Euro? De EU creëert ook mogelijkheden voor Nederland om van deze veranderingen te profiteren *door innovatie en export*.

Het CDA bouwt sinds het prilste begin aan dit Europa van veiligheid, zekerheid en kansen. Als lid van de Europese Volks Partij (EVP), de grootste fractie in het Europees Parlement, heeft het CDA de mogelijkheid invloed uit te oefenen op wat er gebeurt in de EU. Een goed functionerende interne Europese markt, een goed functionerende Wereldhandelorganisatie, stabiliteit in de wereld – zo beleggen wij onze boterham. Om die welvaart op peil te houden, moeten we ervoor zorgen dat we de kansen van globalisering met beide handen blijven aangrijpen, ook in gebieden buiten onze traditionele Europese exportmarkt, zoals India, China, Brazilië en andere opkomende markten. Het CDA kiest nationaal en via de Europese Unie voor een actieve en constructieve rol in de wereld. Het CDA vindt dat om een sterk Europees buitenlands beleid te kunnen voeren, de EU ook bij internationale conflicten met één stem moet spreken.

De Europese samenwerking is een uniek middel om de Nederlanders een veilige, vredige en welvarende toekomst te bieden en heeft dus een duidelijk doel. De Europese Unie zet zich in voor de concurrentiekracht van de Europese economie, voor de aanpak van grensoverschrijdende milieuproblemen, voor energiebeleid, voor asiel- en migratiebeleid, voor het buitenlands beleid en voor de bestrijding van terrorisme en georganiseerde criminaliteit. Het CDA hecht zeer aan de democratische besluitvorming op Europees niveau. Daarin spelen het rechtstreeks verkozen Europees Parlement en de nationale parlementen een belangrijke rol. De EU werkt ook nauw samen

met de Raad van Europa die onder andere de mensenrechten en democratie bewaakt. De EU geeft dit vorm op een manier waarbij niet het recht van de sterkste geldt, maar ook de plicht van de sterkste en het recht van de zwakste. Voor het CDA is het subsidiariteitsbeginsel daarbij leidend. Wat op efficiëntere wijze op het lokale, regionale of nationale niveau kan worden geregeld, hoort daar thuis. Europa moet zich vooral richten op de grensoverschrijdende en mondiale problemen. Nationaal zijn de lidstaten bijvoorbeeld prima in staat om sociaal beleid, onderwijs, gezondheidszorg, integratiebeleid en cultuur te regelen.

Dit CDA programma is naast het EVP-programma voor de Europese verkiezingen een leidraad voor onze volksvertegenwoordigers in de fractie van de Europese Volks Partij in het Europees Parlement en wil bijdragen aan het verhogen van het democratisch gehalte van de Europese Unie.

De leden van de programma commissie zijn Jeroen Alting von Geusau, Piet Bukman (*voorzitter*), Wim van de Camp, Lianne Dekker, Jos van Gennip, Jitske Haagsma, Jan-Jaap van Halem (*secretaris*), Margriet Keijzer, René van der Linden, Maria Martens, Henk Jan Ormel, Jean Penders, Marnix van Rij, Onno Ruding, Wietze Smid en Marlijn Winkelman.

Europa als Waardengemeenschap

Het CDA ziet de Europese Unie als een gemeenschap van gedeelde waarden. Het CDA wil dat de EU een gemeenschap is die democratie, rechtszekerheid en respect voor mensenrechten respecteert, implementeert en toepast. De "*founding fathers*" hadden met Europa waardevolle idealen voor ogen: vrede, vrijheid, stabiliteit en welvaart en het streven naar gelijkwaardigheid en vrijheid, rechtvaardigheid en solidariteit. Het is de joods-christelijke traditie, die daaraan ten grondslag ligt. Deze idealen zijn ook een baken geworden voor de miljoenen mensen van velerlei herkomst en overtuiging die nu burger van de EU zijn.

In elk tijdvak moeten die waarden vertaald worden naar een gezamenlijke cultuur en normen. Het motto van de Europese Unie is eenheid in verscheidenheid. De verscheidenheid aan culturen karakteriseert de rijkdom aan gebruiken en tradities in de 27 lidstaten van de EU. De combinatie van verscheidenheid aan culturen en de eenheid van waarden maakt de EU uniek in de wereld. Dat is de essentie van de Europese identiteit. Kritiek op deze waarden van binnen en buiten de EU is van alle tijden. Nog altijd staan de waarden overeind. Traditie, cultuur en godsdienst mogen nooit worden opgevoerd als excuus om af te wijken van deze Europese waarden. Wel zijn zij in de loop der jaren verder verrijkt door de wisselwerking met andere stromingen en culturen.

De Europese Unie is een product van dit proces. Daarom mag zij ook aangesproken worden op begrippen als menselijke waardigheid, vrijheid, gelijkwaardigheid, verzoening, tolerantie, gerechtigheid en de erkenning dat ieder mens telt. Omdat de EU in de ogen van het CDA een waardengemeenschap is, kunnen alleen lidstaten toetreden die een democratische rechtsstaat vormen waarin mensenrechten worden gerespecteerd.

De Europese Unie staat voor de eigentijdse taak haar identiteit te vertalen in een herkenbare cultuur en normen. Soms moeten wij ons wren tegen invloeden van buiten, want onze waarden kunnen en mogen niet ter discussie staan. Soms is juist een dialoog met andere culturen van waarde. Door de globalisering bewandelen wij nieuwe wegen, maar het CDA doet dit vanuit vaste waarden! Een eigen antwoord op globalisering is het gebod van dit uur. Behoud en versterking van die Europese identiteit op economisch, politiek, sociaal en cultureel vlak is de fundering voor de voortzetting van het Europese integratieproces in de eenentwintigste eeuw. Niet door Europa af te sluiten of de kansen van de globalisering onbenut te laten, maar door vanuit de erkenning van die eigen waarden en belangen ruimte voor eigen maatschappelijke, politieke en culturele keuzes te garanderen. En tegelijkertijd door bewust medeverantwoordelijkheid te nemen, ook wereldwijd, voor de internationale rechtsorde, de globale veiligheid, armoedebestrijding, het behoud van de Schepping en de dialoog met andere culturen, religies en medeburgers, die daaruit afkomstig zijn.

2. Internationale rol van de Europese Unie

De wereld om ons heen verandert. Het CDA wil actief 'over de dijk' kijken en via de Europese Unie opkomen voor onze waarden en belangen in de wereld. Landen als Brazilië, Rusland, India en China ontwikkelen zich in hoog tempo. De politieke en economische machtsverhoudingen zijn aan het verschuiven. Wereldwijde problemen als klimaatveranderingen, grondstoffentekorten, armoede, honger, demografische veranderingen, terrorisme en de financiële crisis en economische recessie vragen om een actieve en sterke rol van de Europese Unie.

Op het wereldtoneel opereert de EU vaak verdeeld en dus zwak. Om nieuwe wereldwijde problemen het hoofd te kunnen bieden, is een sterke, eensgezinde en ambitieuze Europese Unie nodig. Er zijn vorderingen gemaakt op het gebied van coördinatie en het stellen van prioriteiten in de ontwikkelingssamenwerking –zoals in de relatie met Afrika- maar er is onvoldoende bereikt op het gebied van de omvang van de hulpverlening. De EU ambieert, vanuit onze gemeenschappelijke waarden, een gelijkwaardig partnerschap met de Verenigde Staten. Daartoe zijn een gezamenlijk beleid en gebundelde middelen noodzakelijk op vele terreinen. *Hard power* en *soft power* zijn hierin beide van groot belang.

Een sterke Europese Unie is ook de beste waarborg voor de behartiging van de Nederlandse belangen in een globaliserende wereld. Sommige groepen Nederlanders laten zich overheersen door de onzekerheden, anderen zien de kansen. Het CDA wil dat de EU zekerheden biedt tegen onzekerheden. Samen met 26 andere landen heeft Nederland door middel van de EU macht en invloed in de wereld om op te komen voor de waarden en belangen van de Europese burgers en lidstaten. Daar moet de EU verder voor worden toegerust. Het CDA vindt dat Nederland via de EU de kansen kan en moet benutten die een innovatief en sterk land als Nederland heeft in deze wereld.

De roep om protectionistische maatregelen van handelspartners zijn een permanente bedreiging voor de vrije wereldhandel en voor de wereldeconomie, inclusief de positie van ontwikkelingslanden. Daarom zet het CDA in op een verantwoorde verdere liberalisering van de wereldhandel. De Wereldhandelsorganisatie als pijler van de internationale economische rechtsorde moet ten volle gesteund worden. Nederland en de EU moeten zich ervoor inzetten dat de Europese economische, sociale en ecologische waarden die gericht zijn op duurzame economische groei ook in de opkomende nieuwe economieën navolging vinden.

Artikelen:

1. Het CDA ziet in een veranderende wereld met grensoverschrijdende uitdagingen meer dan ooit de noodzaak van een meer daadkrachtige Europese Unie. Het Verdrag van Lissabon maakt de EU daadkrachtiger en democratischer en moet dan ook zo spoedig mogelijk in werking treden. Europa omvat als "waardengemeenschap" de kernpunten democratie, rechtsstaat, mensenrechten en respect voor en bescherming van minderheden.
2. Het CDA vindt dat -gegeven de uitdagingen waar de EU wereldwijd voor staat- het Gemeenschappelijk Buitenlands, Veiligheids- en Defensiebeleid een hogere prioriteit moet

hebben in de Europese Unie. Het CDA pleit voor het afstemmen van het buitenlands beleid van de 27 lidstaten zodat er met één stem kan worden gesproken. Dit met behoud van en respect voor de soevereiniteit van de individuele lidstaten.

3. Het CDA ziet voor de Europese lidstaten gezamenlijk een grotere rol weggelegd in de NAVO, die het hart is van ons externe veiligheidsbeleid. De EU-lidstaten waaronder Nederland moeten daarom naast verdere investeringen in civiele capaciteiten ook investeren in militaire capaciteiten en een grote efficiency daarvan.
4. Het CDA onderstreept het belang van een multilaterale benadering van de grote uitdagingen waar we voor staan (de economische crisis, energiezekerheid, milieuproblemen, klimaatveranderingen, grondstoffentekorten, dreigend protectionisme, voedselzekerheid, immigratie, armoede en terrorisme). Samen met onze trans-Atlantische bondgenoot, de VS, moet de EU, mede in VN-verband, de multilaterale benadering versterken, waarbij een grotere rol van de NGO's gewenst is.
5. Het CDA wil ook in het buitenlands beleid van de EU mensenrechten centraal stellen. De EU moet haar economische en politieke macht aanwenden om mensenrechten te beschermen en te bevorderen: in de politieke dialoog, in multilaterale kaders en in handels- en hulprelaties. Het CDA pleit voor effectieve EU-sancties tegen regimes waar systematisch en ernstige mensenrechtenschendingen plaatsvinden.
6. De Raad van Europa en de OVSE zijn de aangewezen instanties voor de bescherming van de mensenrechten, ook buiten de EU. Het CDA streeft naar de snelle toetreding van de EU tot de Raad van Europa en het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM). Het CDA bepleit een groeiende samenwerking tussen de EU en de Raad van Europa en de OVSE.
7. Het CDA zet in op een verantwoorde verdere liberalisering van de wereldhandel. In dat kader is een snelle en succesvolle afronding van de meest recente onderhandelingsronde van de Wereldhandelsorganisatie (de Doha ronde) van veel belang. Dit is immers een voorwaarde voor economische groei. Daarnaast moet de EU hard werken aan het afsluiten van nieuwe bilaterale handelsakkoorden. Hier geldt net als voor alle internationale afspraken het credo 'multilateraal als het mogelijk is, bilateraal als het niet anders kan'.
8. De Europese Unie moet zich meer dan ooit sterk maken voor de positie van ontwikkelingslanden, ook binnen de Wereldhandelsorganisatie. De Europese Unie zet zich actief in voor verdere slechting van handelsbarrières voor ontwikkelingslanden. Het CDA wil in dat kader regionale samenwerking tussen ontwikkelingslanden stimuleren. Handelsbelemmeringen als invoerbelasting en het dumpen van exportproducten die de lokale markt in die landen verstoren, moeten zoveel mogelijk worden bestreden.
9. Het CDA blijft zich ervoor inspanssen dat alle EU-landen conform afspraak 0,7 % van het Bruto Nationaal Product voor ontwikkelingssamenwerking ter beschikking stellen. Het CDA vindt dat de EU meer werk moet maken van donorharmonisatie, afstemming, coördinatie en specialisatie in ontwikkelingssamenwerking, met een grotere aandacht voor de doelmatigheid in de bestedingen. Om tot een grotere gelijkheid van vrouwen en mannen in ontwikkelingslanden te komen, bepleit het CDA een beleid dat bestaat uit het integreren van gendergelijkheid in alle beleidsterreinen, strategieën en acties (*mainstreaming*) en tevens het financieren van EU-maatregelen die direct bijdragen aan het versterken van de positie van vrouwen.
10. Het CDA wil een Europees verbod op de invoer van producten, die tot stand zijn gekomen door schendingen van mensenrechten, zoals slavenarbeid, of ernstige en onherstelbare milieuschade. Daarnaast pleit het CDA ervoor, dat de EU de handel extra stimuleert van producten die voldoen aan criteria van eerlijke beloning, milieuvriendelijke voortbrenging,

inzichtelijke en beheersbare milieueffecten en dierenwelzijn. Het gebruik van sociale en ecologische argumenten die protectionistisch werken, dient te worden tegengegaan.

11. Het CDA vindt dat voedseltekorten krachtig bestreden moeten worden. De EU zet zich in om wereldwijd speculatie met primaire voedingsmiddelen, zoals graan, tegen te gaan. In ontwikkelingssamenwerking moet het verbeteren van voedselproductie een hoge prioriteit hebben.

3. Welvaart en de Europese Unie

De Europese Unie verschaft Nederland in de huidige recessie de broodnodige economische en monetaire stabiliteit. De EU heeft Nederland veel welvaart en werkgelegenheid gebracht. Nederland heeft de kansen die de Europese interne markt ons biedt optimaal benut. Het CDA ziet dat Nederland die kansen de afgelopen decennia heeft gepakt en in de toekomst moet blijven benutten. Dat kunnen we ook omdat Nederland innovatief en ondernemend is met een sterke internationale oriëntatie. Dat is de basis van onze concurrentiepositie in Europa en in de wereld. De Nederlandse overlegstructuur tussen werknemers, werkgevers, overheid en actieve en betrokken maatschappelijke organisaties, zet zich in voor die concurrentiepositie. Solidariteit en rechtvaardigheid zijn in Nederland gegarandeerd in dit sociaaleconomisch model. De sociale markteconomie die het CDA voorstaat in Nederland heeft zich bewezen; en zal zich in een globaliserende wereld opnieuw moeten bewijzen nu we in een recessie zijn beland. De Europese Unie dient zich ten opzichte van andere (opkomende) economieën te ontwikkelen tot een competitieve economie. Dit vraagt om investeringen in mensen voor onze kenniseconomie. Het is hiervoor noodzakelijk dat de verdere uitwerking van de Lissabon-doelstellingen met kracht wordt voortgezet.

Overheid en markt

Het CDA zet zich in voor de toepassing van het Rijnlandse overlegmodel in de Europese Unie. In dit overlegmodel komen de verantwoordelijkheid en gemeenschappelijkheid van de overheid en de sociale partners tot hun recht. De economische crisis biedt een kans het Rijnlandse overlegmodel klaar te maken voor de eenentwintigste eeuw: een toekomstgericht overlegmodel met een internationale, innovatieve, maar ook goed gereguleerde kapitaalmarkt en met een flexibele, uitnodigende en activerende arbeidsmarkt. Voor christendemocraten is het Rijnlandse model de enige werkbare vorm met een kleine maar wel sterke overheid én een sterk ontwikkeld maatschappelijk middenveld. Eigen verantwoordelijkheid en zelfregulering zijn daarbij cruciaal. Noch overheid, noch markt alleen kunnen onze welvaart garanderen. Dat geldt voor de hele Europese Unie en ook daarbuiten. Vanuit de nationale overheden in de EU is een verantwoord begrotingsbeleid nodig, zeker met het oog op de vergrijzing. Ook moeten we blijven investeren in onderwijs en innovatie, zodat Nederland en de EU competitief zijn en blijven in de globaliserende wereld.

Voor het CDA is de goed functionerende Europese interne markt essentieel. Het *level playing field*, vormt samen met het Stabiliteit- en Groeipact van de Europese Unie uitstekende randvoorwaarden voor de economie. Het CDA steunt concrete voorstellen om de interne markt te voltooien. De interne markt is immers nog niet af en vergt onderhoud. Regels verschillen nog teveel tussen lidstaten. Uitvoering en handhaving van Europese regels moeten verbeteren en Europese regels zijn te vaak onnodig of onnodig ingewikkeld.

Teneinde een sterke positie te behouden zal Nederland zich moeten profileren als financieel dienstencentrum in Europa en een doorvoerhaven voor goederen en personen. Nederland blinkt in Europa uit in logistieke dienstverlening. De Rotterdamse haven en Schiphol zijn groeipolen van onze

economie. Dit levert veel werkgelegenheid en toegevoegde waarde voor onze economie op. Naast weg- en spoorvervoer is de binnenvaart voor Nederland een belangrijke vervoersvorm. Investerings in innovatie, onderzoek en onderwijs zijn daarbij essentieel. Een goed vestigingsklimaat in Nederland trekt buitenlandse investeerders aan. Het creëren van werk en het bieden van optimale opleidingskansen is nodig om als land de concurrentie binnen en buiten de EU aan te kunnen gaan. De voorziene groei van het vervoer vereist voldoende capaciteit van de havens en achterlandverbindingen over weg, water en spoor. Dit is een nationale en Europese uitdaging.

Deregulering en liberalisering hebben de afgelopen decennia bijgedragen aan een wereldwijde economische groei, maar het CDA gelooft niet in deregulering en liberalisering zonder solide kaders, toezicht en saniemiddelen. Recent zijn wij hard geconfronteerd met de grenzen van het pure vrije-markt-denken. De huidige economische crisis is ontstaan door een systeemcrisis in het financiële stelsel. De oorzaken van die systeemcrisis zijn onder meer gelegen in een te soepel kredietbeleid door de banken, het ontwerpen en verkopen van uiterst ingewikkelde en risicovolle financiële producten, falend toezicht door de verschillende nationale toezichthouders, niet functionerende complexe regelgeving (ondermeer accountancy) en gebrekkige risicomanagementsystemen. Op de korte termijn hebben nationale lidstaten ingegrepen om het bancaire- en verzekeringsstelsel te redden door onder meer kapitaalinjecties en garantieregelingen. De overheid heeft niet tot taak om blijvend financiële instellingen te beheren. Op de middellange en lange termijn zijn nieuwe beleidsmaatregelen nodig: enerzijds structurele wijzigingen in de financiële sector (risicomangement, beloningsvormen en balansversterking) en anderzijds betere regels voor financieel toezicht, accountancy, garantiestellingen voor consumenten en kredietbeoordeling. Het is daarbij van groot belang dat de bancaire sector bij zichzelf te rade gaat. Dit alles vergt een Europese aanpak.

Solide financieel beleid

Het CDA staat voor een solide financieel-economisch beleid, op nationaal en Europees niveau. Ook in de huidige economische recessie moeten het stimuleren van economische groei en solide financieel-economisch beleid samen gaan en elkaar versterken.

Vaak zijn de normen voor financieel-economisch beleid elders in Europa minder transparant dan in Nederland. Slecht financieel management komt, zeker ook in de nieuwe lidstaten, te veelvuldig voor en dat is voor het CDA onacceptabel. Voor het CDA staat voorop dat dit de financiële solidariteit tussen de Europese lidstaten ondermijnt, zeker als het gaat om Europese bestedingen waaraan ook Nederland meebetaalt.

Artikelen:

1. De sociale markteconomie die het CDA voorstaat heeft zich bewezen en is het beste Europese antwoord op een globaliserende wereld.
2. Gelet op de economische crisis wil het CDA dat de EU ervoor zorgt dat nationale steunmaatregelen geen protectionisme in de hand werkt.
3. Het CDA ziet innovatie als voorwaarde voor een welvarend Nederland en een welvarende Europese Unie. De uitvoering van de Lissabon Agenda om van de Europese Unie de meest dynamische kenniseconomie ter wereld te maken, vereist grote aandacht en ambitie op het punt

van onderwijs, onderzoek en innovatie, in Nederland en in Europa, om zo meer en betere banen te scheppen. Hierbij moet aandacht zijn voor wetenschappelijk onderzoek dat uitgaat van Europese samenwerking. Omdat de Lissabon Agenda in 2010 afloopt, moet er een ambitieus vervolg op worden vastgesteld door de Europese Unie.

4. Het CDA ziet het midden- en kleinbedrijf als een drijvende kracht van de Europese economie, vanwege het innovatieve vermogen, flexibiliteit en het grote aandeel in de werkgelegenheid die deze sector voor zijn rekening neemt. De Europese wetgeving dient hierop afgestemd te zijn.
5. Het CDA beschouwt het *level playing field* in de Europese Unie als uitgangspunt voor een goed functionerende interne markt. Dat is cruciaal voor de Nederlandse economie. Om die reden vindt het CDA dat de Europese Unie de nog bestaande belemmeringen voor het vrije verkeer van goederen, diensten, kapitaal, kennis en personen snel moet afbouwen.
6. Het CDA vindt dat prioriteit moet worden gegeven aan respectievelijk beperking en vereenvoudiging van regels, een nauwgezette implementatie en naleving van Europese regels en een verbetering van het toezicht. Met name niet functionerende complexe regelgeving, waaronder die voor de accountancy, moeten hier met voorrang worden herzien.
7. Het CDA wil dat een breed Europees onderzoek wordt gedaan naar de effecten van de aanbestedingsregels in relatie tot de concurrentieverhoudingen en het gelijke speelveld binnen de Europese Unie. Op korte termijn is verbetering van het toezicht op de aanbestedingen noodzakelijk zodat deze eenduidig en controleerbaar worden uitgevoerd.
8. Het CDA pleit voor het verminderen van de regeldruk voor bedrijven en een vereenvoudiging van de Europese aanbestedingsregels met hogere drempelbedragen voor de kleinere projecten.
9. Het CDA pleit voor vereenvoudiging van de rij- en rusttijdenregels voor het wegvervoer.
10. Het CDA houdt vast aan het principe dat de Nederlandse overheid geen extra regels toevoegt aan vastgestelde Europese regelgeving die in Nederland wordt ingevoerd.
11. Het CDA onderstreept dat de Europese Commissie de plicht heeft duidelijk te maken wat de consequenties zijn van Europese wetgevingsvoorstellen voor burgers, bedrijven en lidstaten. Deze effectbeoordeling dient onafhankelijk te zijn en in een zo vroeg mogelijk stadium plaats te vinden. Zowel kabinet als parlement in Nederland moeten bij vitale Europese wetgevingsvoorstellen steeds tijdig een eigen analyse maken om de specifieke gevolgen voor Nederland in kaart te brengen.
12. Het CDA vindt dat we in de Europese Unie waakzaam moeten zijn voor onredelijke staatsteun, niet tarifaire belemmeringen, en het afschermen van de arbeidsmarkt. Hiertoe is versterking van de mededingingswetgeving gewenst.
13. Het CDA pleit ervoor dat er op Europees niveau een gedragscode komt voor bonussen voor topbestuurders.
14. Het CDA vindt dat de invoering van de Eenvormige Europese Betalingsruimte (Single European Payments Area, SEPA) niet ertoe mag leiden dat het betalingsverkeer in Nederland duurder wordt.
15. Het CDA vindt het Stabiliteit- en Groeipact een voorwaarde voor een sterke en stabiele Euro. De Europese Commissie moet toezien op een strikte naleving hiervan. Tevens moet de Europese Commissie het invoeringsproces van de euro in niet-eurolanden actief ondersteunen, met zorgvuldige inachtnaam van de criteria.
16. Het CDA hecht aan de vrijheid van lidstaten om de publieke diensten (die vooral nationaal of regionaal van karakter zijn) zelf te organiseren en te financieren. Dat gaat om sociale woningbouw en volkshuisvesting, sociale zekerheid, gezondheidszorg, publieke omroepen en

onderwijs. Het verdrag van Lissabon biedt hiervoor goede waarborgen. Derhalve is het CDA tegen een nieuwe Europese kaderwet voor publieke diensten.

17. Voor het CDA zijn en blijven de zorg voor AOW en pensioenen een nationale aangelegenheid, niet een Europese. Nederland heeft zelf gespaard voor zijn eigen pensioensysteem. De overdraagbaarheid van pensioenen tussen lidstaten dient niet te worden opgelegd via Europese regelgeving. Wel heeft de Europese Unie een rol bij het bevorderen van een bestendig financieel beleid voor de vergrijzing die alle EU-lidstaten raakt. Opdat lidstaten elkaar goed kunnen controleren moeten voortgangsrapportages worden opgesteld. Er moet een EU-commissaris voor vergrijzing komen die hier actief op toeziet. Voor het CDA is en blijft het essentieel ervoor te zorgen dat de beginselen van gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers strikt gerespecteerd zullen worden en dat vrouwen ook op het gebied van uitkeringen, premies en pensioenen, niet achtergesteld worden.
18. Het CDA wil de positie van Nederland als 'toegangspoort tot Europa' en sterke positie als logistiek dienstverlener versterken. Het CDA pleit daarom voor de vereenvoudiging en harmonisatie op Europees niveau van de tolsystemen voor de transportsector. Ook dienen daartoe internationale achterlandverbindingen over weg, water en spoor verbeterd te worden.
19. Het CDA wil meer aandacht voor scheepvaartverbindingen als alternatief voor grensoverschrijdend vrachtverkeer op de weg. Het budget hiervoor - in het kader van het programma voor Trans Europese Netwerken - moet worden vergroot.
20. Het CDA vindt dat beschermingsmogelijkheden van werknemers de concurrentieverhoudingen tussen lidstaten niet nadelig mogen beïnvloeden. Dit moet een leidraad zijn bij de arbeidstijdenrichtlijn.
21. De EU dient de ontwikkeling van scholingsfaciliteiten in het kader van een 'Leven Lang Leren' te bevorderen door versterking van bestaande programma's, zoals Plato, Socrates, Grundtvig en Leonardo. Het CDA verzet zich evenwel tegen het uitbreiden of opnieuw opzetten van subsidieregelingen die het rondpompen van geld en bureaucratie tot gevolg hebben.
22. Het CDA dringt aan op een spoedige instelling van een Europees college van nationale toezichthouders. Dit moet zich ontwikkelen tot een centrale Europese toezichthouder op de financiële markten en instellingen gesteund door het netwerk van nationale toezichthouders. Deze toezichthouders moeten de kredietwaardigheid van financiële instellingen beoordelen door directe, onafhankelijke en uniforme controle van de boekhouding volgens eenduidige boekhoudregels en kapitaaleisen, zonder winstoogmerk of belangenverstrengeling.
23. Het CDA is voorstander van een Europees Stelsel voor de depositogarantiestelling met een gezamenlijke limiet.
24. Het CDA wil dat de Europese begroting doelstellingsgericht en reëel wordt opgesteld. Ontschotting tussen begrotingsposten is geen optie.
25. Het CDA wil dat de lidstaten verantwoording nemen voor de Europese bestedingen die in hun eigen lidstaat plaatsvinden. Tachtig procent van de Europese begroting wordt immers via de nationale instanties uitgegeven. De lidstaten dienen nationale beheersverklaringen af te geven. Het CDA is van mening dat uiteindelijk de Europese Rekenkamer decharge moet verlenen voor de nationale bestedingen van EU-gelden.
26. Het CDA bepleit een grotere rol van de Europese Investeringsbank bij de besteding van Europese middelen; het accent verschuift bij investeringen van subsidieverstrekking naar garantstelling.
27. Het CDA wil dat corruptie- en fraudebestrijding wordt geïntensiveerd, zowel op Europees als op nationaal niveau.

28. Het CDA onderstreept dat effectiviteit en kostenbesparing vereisen dat het Europees Parlement alleen in Brussel vergadert, en niet in Straatsburg.
29. De Europees Sociaal Fonds en het Europese Globaliseringfonds moeten versterkt ingezet worden om mensen die hun baan verliezen mogelijkheden te bieden voor om-, her- en bijscholing.
30. Het CDA vindt dat de Europese Unie de realisatie van een nauw vertakt systeem van binnenvaart verbindingen moet stimuleren, bijvoorbeeld de Seine-Scheldeverbinding en de verbetering van de verbindingen tussen de grote zeehavens en het achterland.
31. Het CDA pleit ervoor de roamingskosten voor mobiele telefonie af te schaffen.

Omzien in verwondering

“Verkiezingen en dus verkiezingsprogramma’s zijn toekomstgericht. Even omkijken kan echter geen kwaad. Hoe is het in Europa allemaal tot stand gekomen en wat kan daarvan worden geleerd? Het kan inderdaad geen kwaad dat te doen. Zeker in een tijd waarin Eurosceptis het goed doet, terwijl we juist in een periode leven waarin de uitdagingen zich opstapelen, die luid en duidelijk om Europese actie vragen.

De gouden greep van na de Tweede Wereldoorlog was het initiatief en het besluit om kolen en staal van Duitsland, Frankrijk, Italië en de Benelux onder één gemeenschappelijk gezag te brengen. Dat betekende: oorlog voorkomen en de naoorlogse wederopbouw stimuleren. Daar was het voor!

De Europese Economische Gemeenschap was de volgende stap. Het gemeenschappelijke landbouwbeleid kwam tot stand om goed en betaalbaar voedsel te garanderen. De gemeenschappelijke markt stimuleerde de economische ontwikkeling verder. Ten slotte kwam er daarna ook de monetaire unie, de EMU en de gemeenschappelijke munt, de Euro. Stap na stap, succes op succes. Vrede, welvaart en stabiliteit als resultaat.

En intussen de uitbreiding van het aantal lidstaten. Het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Denemarken kwamen erbij. Griekenland, Spanje en Portugal zetten hun dictaturen aan de kant om mee te kunnen doen. De Oost-Duitse deelstaten werden bij de Bondsrepubliek gevoegd. Oostenrijk, Zweden en Finland traden toe.

Achter het IJzeren Gordijn zag men ook wel wat er gaande was vóór het IJzeren Gordijn en dat stimuleerde de democratische krachten. De muur viel en dat leidde na een aantal jaren tot de grote uitbreiding met tien nieuwe lidstaten wat ook de oude lidstaten geen windeieren legde. En nog steeds wordt er aan de deur geklopt.

Zo is het Europa vergaan: *a man made miracle*. Nu nodig, hard nodig, om de problemen van klimaatverandering, grondstoffenschaarste, krapte aan energie, milieuproblemen, honger, armoede, de kredietcrisis en economische recessie in een globaliserende wereld effectief te lijf te gaan. Zonder Europa komt daar weinig van terecht. Via Europa zijn de kansen veel groter. Dat verloopt niet altijd vlekkeloos, maar de richting is juist, en onze volle christendemocratische steun waardig. Christendemocraten hebben in dit eenwordingsproces vanaf het begin een grote rol gespeeld. Christendemocraten hebben wellicht het sterkste Europese elan. Zo hoort dat ook.”

4. EU regio's & Europa decentraal

Het CDA ziet dat de Nederlandse burgers dagelijks te maken hebben met Europese regels. Vooral gemeenten en provincies vervullen een belangrijke rol bij het uitvoeren van Europese richtlijnen zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water en de Fijnstofrichtlijn. Regels zijn nodig, maar veel te vaak zijn regels nodeloos ingewikkeld en niet relevant, zoals de bodemrichtlijn. Regels vormen te vaak belemmeringen voor ondernemers en burgers. De Europese Unie biedt echter ook allerlei subsidies en andere kansen om welvaart en veiligheid in Nederland te bevorderen. Deze dagelijkse mogelijkheden en gevolgen van beleid van de Europese Unie worden lokaal steeds meer gezien en gevoeld.

De gemeentelijke en provinciale bestuurders hebben direct te maken met de uitvoering van beleid van de Europese Unie. Aan de andere kant is er op EU niveau steeds meer aandacht voor het regionale en lokale niveau. Daar pleit het CDA actief voor. Juist waar lokale bestuurders iets kunnen betekenen voor de Nederlanders is het belangrijk de verbinding tussen het lokale en het Europese niveau goed op orde te hebben. Het CDA vindt daarom dat lokale en regionale bestuurders moeten inzetten op de Europese fondsen voor regionale ontwikkeling. Deze gelden ondersteunen het eigen lokale en regionale beleid van economische groei en werkgelegenheid.

Binnen de Europese Unie maken steeds meer burgers gebruik van het recht op vrij verkeer van personen en werknemers. Migrerende werknemers, grensbewoners en grensarbeiders worden daarbij geconfronteerd met de verschillen in sociale en fiscale regels. Deze regels blijven de bevoegdheid van de lidstaten. Wel vindt het CDA dat het burgers en ondernemers eenvoudiger moet worden gemaakt om aan al deze regels en stelsels te voldoen. Nationale overheden spelen daarin een belangrijke rol. De regeldruk in Nederland is te hoog. Te vaak veroorzaken Europese administratieve lasten deze hoge regeldruk.

Migrerende werknemers gaan in een andere lidstaat wonen én werken. Zij overschrijden de binnengrens eenmalig. Dat is relatief eenvoudig. Dat geldt echter niet voor grensarbeiders en grensbewoners, die de binnengrenzen dagelijks overschrijden. Zij wonen in het ene land en werken in een ander land. Hun problemen zullen door de betrokken lidstaten -aanvullend op de Europese regelingen- onderling opgelost moeten worden. Dat voorkomt veel problemen. Als de Europese wet- en regelgeving de problemen van grensarbeiders en grensbewoners niet adequaat oplost zullen de betrokken lidstaten aanvullende (compensatie)regelingen moeten treffen.

De Europese integratie komt bij uitstek tot uitdrukking in de euregio's en in andere regionale initiatieven voor grensoverschrijdende samenwerking. Voorbeelden van die samenwerking zijn er op economisch en cultureel gebied, tussen kennisinstituten, met betrekking tot de zorg en op het gebied van de veiligheid.

Artikelen:

1. Het CDA wil burgers, bedrijven en gemeentelijke en provinciale overheden behoeden voor het teveel aan Europese regels en administratieve lasten en bepleit vermindering hiervan.

2. Het CDA pleit voor het versterken van grensoverschrijdende regionale samenwerking met de buurlanden. Dit moet zich uiten door gezamenlijke investeringen in grensoverschrijdende infrastructuur en de erkenning van grensoverschrijdende EU-transportnetwerken. De EU moet investeren in grensoverschrijdende spoornetwerken en materieel, en waterwegen. Hierbij wordt innovatief ingezet op de beste technieken ten aanzien van het beperken van CO2-emissie.
3. Het CDA vindt dat grensoverschrijdende bus- en railverbindingen in de grensregio's bevorderd moeten worden.
4. Het CDA benadrukt dat de grensregio's en grensbewoners de Europese integratie bevorderen. Het CDA erkent in deze de bijzondere positie van grensbewoners in het Europese integratieproces.
5. Het CDA vindt dat de uitdagingen waar inwoners van grensgebieden en met name grensarbeiders mee worden geconfronteerd -op onder meer het gebied van wonen, zorg, onderwijs, drugsoverlast en sociale zekerheid- in samenspraak met onze buurlanden moeten worden aangepakt. Het CDA pleit voor het vaker inzetten van grens-effectrapportages bij fiscale en sociale nationale regelingen.
6. Het CDA pleit voor meer ruimte en fondsen voor proefprojecten gericht op het wegwerken van grensoverschrijdende problemen.
7. Het CDA is voor meer en eenduidige samenwerking van politie- en ambulancediensten in de EU-grensregio's. De praktische belemmeringen daartoe moeten worden weggenomen.
8. Het CDA wil dat samenwerking tussen scholen (WO/HBO/MBO) en het bedrijfsleven in EU-regio's gestimuleerd en gefaciliteerd wordt. De internationale oriëntatie van scholen en het bedrijfsleven in de EU-regio's is een voorbeeld voor scholen en bedrijven in heel Nederland.
9. Het CDA pleit voor heldere en overzichtelijke procedures bij het aanvragen van Europese Fondsen en bij de controle op de uitgaven, met name voor lokale en regionale overheden.
10. Het CDA vindt dat uitwisseling van studenten in het WO, HBO en MBO moet worden gestimuleerd. Dit versterkt de Europese verbondenheid en doet recht aan de Europese interne markt. Het CDA vindt daarom dat uitwisselingsprogramma's voor zowel WO-, HBO- als MBO-studenten toegankelijk moeten zijn.
11. Het CDA vindt dat kennis van moderne talen en in het bijzonder de talen van de buurlanden (naast het Engels) sterk verbeterd moet worden. Uitwisselingen in het basis- en middelbaar onderwijs moeten daarom gestimuleerd worden.
12. Het CDA bepleit wettelijke mogelijkheden voor het aanbieden van gezamenlijke opleidingen door onderwijsinstellingen uit verscheidene EU-lidstaten. Deze zogenoemde 'joint degrees' versterken de internationale dimensie van het hoger onderwijs, dat door de toename van de internationale programma's wordt gestimuleerd.
13. Voor de Europese arbeidsmarkt is het essentieel dat verworven diploma's transparant en vergelijkbaar zijn binnen de Europese Unie. Een verdergaande erkenning van diploma's en een verdere uitwerking van het *European Qualification Framework* (EQF) is daartoe noodzakelijk. Vanaf 2012 zal iedere lidstaat in de zogenaamde *Europass* documenten alleen nog moeten werken met EQF-niveau's.
14. Het CDA wil dat na 2013 de regionale structuur en cohesie fondsen van de Europese Unie worden ingezet om economische innovatieve projecten en ontwikkelingen te stimuleren en te faciliteren, zodat een bijdrage wordt geleverd aan de verbetering van de concurrentiepositie van de EU en haar regio's.

15. Het CDA roept alle politieke partijen, zowel nationaal als Europees, op hun partijstructuur- en procedures te bekijken en alle obstakels die de participatie van vrouwen in de weg staan, weg te nemen, en de nodige strategieën te volgen teneinde in gekozen vertegenwoordigingen een gelijke verdeling tussen vrouwen en mannen te bewerkstelligen.
16. Het CDA wil de benoeming van vrouwen op topfuncties in de EU bevorderen.
17. Binnen de Europese Unie is nu en in de toekomst behoefte aan goede vaklieden. Bovendien vraagt de arbeidsmarkt om steeds hogere (internationale) kwalificatieniveaus. Het CDA vindt dat de Europese Unie de internationale mobiliteit van goede vaklieden en de erkenning van kwalificaties moet stimuleren.

Subsidiariteit

Het CDA gelooft in de kracht van de Nederlandse samenleving. Zo veel mogelijk wil het CDA dat de samenleving zichzelf organiseert. Zo kunnen veel problemen kleinschalig worden opgelost; dicht bij de mensen. Gelukkig gebeurt dat ook vaak. Een grote overheid kan nooit alle problemen oplossen, in tegendeel. In Den Haag moeten alleen die problemen worden opgelost die het provinciale en lokale niveau overstijgen. Dat is het subsidiariteitsprincipe. Zowel de besluitvorming als de uitvoering van beleid moeten dus zo dicht mogelijk bij de burger liggen. Dit is één van de vier basisprincipes van het CDA. Ditzelfde uitgangspunt ligt ten grondslag aan onze overtuiging van het nut en de noodzaak van de Europese Unie. Uitdagingen zoals milieu, veiligheid, economische groei, vrede en energievoorziening zijn te groot om alleen binnen onze landgrenzen aan te pakken. Deze uitdagingen overstijgen de landgrenzen. Samenwerking met andere Europese landen op deze terreinen is dus noodzakelijk. Dat doen we om de Nederlandse belangen te dienen.

Het CDA wil de nationale overheid en zeker ook de Europese administratie zo efficiënt mogelijk houden. De EU moet zich niet teveel bemoeien met wat er in de lidstaten, in Nederland, effectief kan worden aangepakt. Dat is verticale subsidiariteit: besluitvorming door de overheidslaag het dichtst bij de burger. Het CDA is ook groot voorstander van horizontale subsidiariteit, dat wil zeggen: laat de samenleving zelf problemen oplossen die zij aankan, waar mogelijk dus zonder overheidsbemoeienis.

In het Europees Parlement maakt het CDA deel uit van de Europese Volks Partij. Met de andere partijen in de Europese Volks Partij komt het CDA op voor de proportionaliteit en subsidiariteit van besluitvorming in de Europese Unie.

5. Landbouw en platteland

De komende veertig jaar zal de wereldvoedselproductie minimaal moeten verdubbelen om alle monden te kunnen blijven voeden. Zonder voedselzekerheid ontstaat chaos en het wegvallen van ontwikkelingsperspectief. De Europese Unie is erin geslaagd betaalbaar en kwalitatief goed voedsel voor de Europese burgers te garanderen. Het CDA ziet dat als een groot goed.

Veel Nederlanders verdienen hun brood direct of indirect in de landbouw. Tien procent van al het verdiende geld in Nederland komt uit de landbouwsector, terwijl het ook de grootste exportsector van de Nederlandse economie is. De Nederlandse sector is uitermate competitief op de wereldmarkt. De ondernemers verdienen ons respect en ruimte voor hun ondernemerschap.

Europese en Nederlandse regels mogen niet tot verstoring van concurrentie leiden. Het EU-landbouwbeleid is in transitie van steun aan landbouwers naar het stimuleren van concurrentiekracht en duurzaamheid, én naar een marktconforme beloning voor zichtbare maatschappelijke prestaties die boeren leveren. Ook na 2013 zal er sprake moeten zijn van een gemeenschappelijk landbouwbeleid, waar deze elementen deel van uitmaken.

De betrokkenheid van Nederland bij de ontwikkeling van de landbouw, het platteland en thema's zoals milieu en dierenwelzijn is groot. Het transitie-proces naar een duurzame maatschappelijk verantwoorde land-, tuinbouw en visserij is volop in gang, maar nog lang niet af. De sector staat voorts voor tal van nieuwe uitdagingen op het gebied van klimaatbeheer, bijdrage aan energiezekerheid (biobrandstoffen), natuurbeheer, biodiversiteit en waterbeheer.

Het Europees landbouwbeleid moet een goede balans bereiken tussen landbouwproductie en het beschermen van natuurgebieden en waardevolle landschappen. Dat moet zonder bureaucratische en kostbare regels op te leggen aan onze ondernemers in de land- en tuinbouwsector. Dit beleid moet voortdurend worden geëvalueerd, om te beginnen in 2010.

Artikelen:

1. Het CDA ziet een sterke agrarische sector als een voorwaarde voor het behoud van de vele functies van het platteland in de Europese Unie.
2. Het CDA vindt voortzetting van een op Europees niveau vormgegeven en gefinancierd landbouwbeleid ook na 2013 noodzakelijk. Hernationalisatie van het Europese landbouwbeleid en uitbreiding van de nationale cofinanciering dient met kracht vermeden te worden. Het Europese landbouwbeleid moet gericht zijn op solidariteit, behoud van een leefbaar platteland, innovatief ondernemerschap en het belonen van publieke taken die niet worden vergoed door de markt en moet dezelfde orde van grootte hebben als in de periode 2007-2013.
3. Voor het CDA staan voedselzekerheid en voedselveiligheid hoog op de agenda. Voedselproductie is van strategisch belang voor de Europese samenleving. Voor de EU is voedselkwaliteit belangrijk, zowel voor onze eigen bevolking als voor de export. De EU moet doorgaan met het ontwikkelen van een gemeenschappelijk beleid voor het bevorderen van de kwaliteit, de duurzaamheid en de diervriendelijkheid van producten.

4. In Europa vindt de productie van voedsel plaats volgens hoge standaarden op het gebied van milieu, dierenwelzijn, gewasbescherming, voedselveiligheid en diergezondheid. Het CDA vindt het van belang dat voor importproducten dergelijke eisen in het kader van de wereldhandel eveneens gaan gelden. Dan is er pas sprake van een *level playing field*.
5. Het CDA bepleit een hogere prioriteit voor wereldwijde afspraken over dier- en plantziekten.
6. Het CDA is tegen regeldruk door elkaar overlappende Europese en nationale milieuregels zoals de nitraatrichtlijn en grondwaterrichtlijn. Nederland houdt vast aan het principe dat de Nederlandse overheid geen extra regels toevoegt bij de invoering van vastgestelde Europese regelgeving in Nederland.
7. Het CDA is van mening dat de EU-regels ten aanzien van dierenwelzijn alleen in EU-verband opgelegd kunnen worden teneinde de concurrentieverhoudingen niet te verstoren.
8. Het CDA gaat uit van een reële afschrijvingscyclus van de milieuvoorzieningen die aan bedrijven als gevolg van de strenge Europese normen worden opgelegd.
9. Het CDA heeft een belangrijke rol gespeeld bij de aanpassing van het non-vaccinatiebeleid. Het CDA ziet vaccinatie als een normaal diergeneeskundig hulpmiddel om ziektes te voorkomen. Verdergaande aanpassingen van dit beleid zijn noodzakelijk. Een volgende stap is het garanderen van afzetmogelijkheden van producten van gevaccineerde dieren op de hele interne Europese markt.
10. De EU dient meer aandacht te geven aan de regionale economie, streekproducten en de positie van kleine teelten en sectoren.
11. Het CDA is voorstander van de teelt van genetisch gemodificeerde gewassen, mits zij veilig zijn voor de volksgezondheid en het milieu en mits de keuzevrijheid voor de consument gehandhaafd blijft.
12. Het CDA vindt het teruglopen van de visstanden zorgelijk; verschillende vissoorten worden met uitsterven bedreigd. Europa dient hierin zijn verantwoordelijkheid te nemen. Het Europese visserijbeleid dient daarom duurzaam beheer van visstanden als uitgangspunt te hebben.
13. De financiële ondersteuning van de visserijsector door de Europese Unie dient gericht te zijn op innovatie en transitie en een efficiënte controle in heel Europa. Het CDA bepleit hier binnen voor voldoende mogelijkheden voor aquacultuur, gericht op gecontroleerde visteelt en teelt van zagers, schaal- en schelpdieren.
14. De voorzieningen voor het bereiken van broedplaatsen voor vis moeten worden bevorderd. Bijvoorbeeld door het plaatsen van vistrappen.

6. Klimaat en milieu

Klimaat en milieu zijn bij uitstek Europese thema's. Grond- en oppervlaktewater en lucht trekken zich niets aan van grenzen. Om klimaatveranderingen en milieuvervuiling tegen te gaan, moeten dan ook internationale oplossingen worden gevonden. Dat begint bij ambitieuze afspraken binnen de Europese Unie.

Het CDA werkt in Europees verband samen met de partijen van de Europese Volks Partij (EVP) die gezamenlijk opereren vanuit de notie dat de aarde en natuur ons toevertrouwd zijn, opdat we ze in goede staat kunnen overdragen aan onze kinderen en kleinkinderen. De EVP stond aan de basis van de huidige ambitieuze Europese klimaatdoelstellingen. Rentmeesterschap is een kernwaarde van het CDA. Bij goed duurzaamheidsbeleid moet er evenwicht zijn tussen de economische, ecologische en sociale aspecten van het beleid. Economische groei mag niet ten koste gaan van het milieu. Duurzaamheidsbeleid biedt ook kansen voor innovatie en economische groei. De stimulering van nieuwe technologieën kan een belangrijke rol spelen bij het Europese milieubeleid.

Milieubeleid vraagt bij uitstek om een goede toepassing van het subsidiariteitsprincipe. Wereldproblemen, zoals het broeikaseffect, moeten op wereldniveau worden aangepakt; grensoverschrijdende problemen in de EU moeten op Europees niveau worden aangepakt; niet-grensoverschrijdende problemen moeten nationaal worden aangepakt. Waar de verschillen in milieukwaliteit tussen de lidstaten groot zijn, is voldoende ruimte voor nationale *fine-tuning* nodig.

De Europese Unie moet een voortrekkersrol spelen bij de vormgeving van mondiaal milieubeleid. De Europese Unie heeft dan ook terecht ambitieuze doelstellingen geformuleerd om klimaatverandering tegen te gaan. Maar een stringent Europees milieubeleid zonder dat andere grote vervuilers als de VS, China en India meedoen, verbetert de wereldwijde milieusituatie nauwelijks en kan ernstige gevolgen hebben voor de Europese concurrentiepositie. Europa moet op de VN-klimaatconferentie in Kopenhagen in 2009 samen met de rest van de wereld een ambitieus akkoord bereiken over een wereldwijde klimaat aanpak als vervolg op het Kyoto-akkoord.

Artikelen:

1. Het CDA wil dat er in 2009 in Kopenhagen een ambitieus akkoord bereikt wordt over een wereldwijde klimaat aanpak, en duurzaam energie- en grondstoffengebruik.
2. Het CDA wil vasthouden aan de EVP doelstellingen van het klimaatpakket. Het CDA steunt het EU akkoord gericht op twintig procent CO₂-reductie in 2020, twintig procent energiebesparing in 2020, en twintig procent duurzame energie in 2020, en dertig procent CO₂ reductie in het geval van een mondiaal akkoord. Het CDA is voorstander van een mondiaal systeem van CO₂-emissiehandel. Voor de investeringen in energiebesparingen dient zo nodig ook door de EU in de noodzakelijke financiering te worden voorzien.
3. Voor het CDA is de echte oplossing voor de milieuvervuiling energiebesparing en de keuze voor duurzame energiebronnen. Daarom zijn strengere normen voor motoren en brandstoffen nodig. Het CDA pleit voor het gebruik van duurzame brandstoffen met als norm de CO₂ uitstoot per kilometer zoals mogelijk is met de inzet van elektrische auto's en andere vervoersmiddelen,

alsmede door de inzet van duurzame biobrandstoffen. De energie-efficiëntie dient aanmerkelijk te worden vergroot. Het CDA streeft naar een verdere harmonisatie van het beleid inzake duurzame brandstoffen in de lidstaten van de Europese Unie per 2015.

4. Het CDA wil dat de milieunormen in Europa consistent zijn en niet met elkaar in tegenspraak, zoals bij de Vogel- en Habitatrichtlijn en Natura 2000. De ruimtelijke inpassing op lokaal niveau verdient bijzondere aandacht.
5. Het CDA vindt dat duurzame energie zoals zonne-energie, windenergie en energie uit afval vanuit nationale overheden en de EU sterk bevorderd moet worden.
6. Het CDA vindt dat bij de uitvoering van de EU-Kaderrichtlijn Water voldoende flexibiliteit moet worden geboden aan de lidstaten.
7. Het CDA vindt dat de luchtvaart onder een effectief internationaal emissiehandelssysteem moet komen dat niet samenvalt met de vliegbelasting. Het invoeren van een vliegbelasting heeft alleen zin in Europees verband, met unanimititeit.
8. Het CDA is voorstander van de uitbreiding van het netwerk van hogesnelheidstreinen in Europa en voor de aansluiting van Nederland op dit netwerk, onder meer door het aanhaken (*feederling*) op bestaande knooppunten en HSL-stations waar die net over de grens aanwezig zijn.
9. Het CDA zet zich in voor het realiseren van voldoende middelen voor de innovatie en ontwikkeling van methode van CO₂-opslag. Het CDA stimuleert ook onderzoek en innovatie naar het duurzame (her)gebruik van CO₂.
10. Het CDA wil dat de gevolgen van klimaatverandering op het gebied van woonbaarheid, waterbeheersing, landbouw en flora en fauna actief aangepakt worden.
11. Het CDA wil dat alle Europese scholieren na het succesvol afronden van het voortgezet onderwijs een maand lang gratis met het openbaar vervoer door Europa kunnen reizen. Dit kan gefinancierd worden uit Europese fondsen.
12. Het CDA wil dat de Europese Unie zich actief inzet tegen het dumpen van afgedankte duurzame kapitaalgoederen, zoals bijvoorbeeld schepen en olieplatforms, ter decompositie naar ontwikkelingslanden, waar men onder mensonwaardige arbeidsomstandigheden dit werk moet verrichten. Hierbij treedt tevens vaak onherstelbare schade aan het milieu op.

7. Energie

Energie is van essentieel belang voor onze samenleving. Het verbruik van energie stijgt overal hard, ook in Europa. Fossiele energiebronnen raken uitgeput. De komende decennia zal dan ook een wereldwijde energieschaarste ontstaan.

Momenteel is de Europese Unie grotendeels afhankelijk van de import van olie en gas. Absolute garanties voor de zekerheid van energievoorziening zijn niet te geven. Daarom is een actieve Europese energiepolitiek van groot belang. Een Europees energiebeleid wordt belemmerd door voorrang te geven aan nationale belangen. De belangen van de individuele lidstaten worden vaak boven gezamenlijke Europese belangen geplaatst. Het energiebeleid van de EU richt zich vooral op het versterken van de interne markt. Het is cruciaal gezamenlijk op te treden in Europees verband als gemeenschappelijke belangen in het geding zijn. Voorbeelden hiervan zijn crisisbeleid, het aanhouden van strategische voorraden en het verkrijgen van toegang tot energiereserves. Het crisismechanisme van de Westerse landen is geregeld via het International Energy Agency (IEA), wat nuttig is gebleken.

Energievoorziening is letterlijk en figuurlijk de motor van de Nederlandse economie. Zonder olie geen benzine om auto's te laten rijden, zonder kolen en gas geen elektriciteitsproductie om de kantoren te verwarmen en verlichten, de computers te laten werken en de fabrieken te laten draaien. Energiebeleid is daarom van groot belang voor Nederland. Het is een utopie te denken dat het energiebeleid van de EU-lidstaten volledig nationaal bepaald wordt en bepaald kan worden. Europese wet- en regelgeving en mondiale ontwikkelingen bepalen de kaders van energiebeleid. Ook bepalen mondiale en Europese afspraken over de aanpak van klimaatverandering en verduurzaming van de energievoorziening in hoge mate het energiebeleid van de EU-lidstaten. Daarnaast is het een feit dat het grootste deel van de bekende olie- en gasreserves te vinden zijn in politiek en democratisch instabiele landen en regio's in de wereld zoals Rusland, de Kaukasus, Noord- en West-Afrika en het Midden Oosten. Tegelijkertijd neemt het energieverbruik in opkomende economieën als Rusland, China, India en Brazilië exponentieel toe. Dit leidt niet alleen tot een toenemende concurrentieslag om de wereldwijde gas- en olievoorraden, maar ook tot grote druk op het klimaat.

Gebruik van fossiele brandstoffen beïnvloedt de klimaatveranderingen. De Europese Unie wil om die reden het aandeel van fossiele brandstoffen in ons energieverbruik drastisch verminderen. De beste kans om energievoorzieningszekerheid in Nederland en de Europese Unie te realiseren is massaal investeren in de transitie naar andere energiebronnen: windenergie en kernenergie, en ook zonne-energie. Energiebesparingen door de burger zijn eveneens nodig om onze afhankelijkheid van derden te verminderen. Los daarvan vindt het CDA dat we moeten investeren in goede relaties met die landen waar we momenteel ons olie en gas vandaan importeren. Tegelijkertijd moet de Europese Unie niet exclusief afhankelijk worden van Rusland en het Midden-Oosten en daarom is diversificatie van leveranciers met andere regio's in de wereld die olie en gas leveren, zoals Brazilië, van belang.

Artikelen:

1. Een gemeenschappelijk intern en extern Europees energiebeleid is van essentieel belang omdat geen enkel Europees land zich kan onttrekken aan de gevolgen van energieschaarste. Overleg en

coördinatie over energie-infrastructuur is van groot belang, met als doelstelling om onder andere te komen tot een goede koppeling van elektriciteitsnetten mede geschikt voor duurzame energiebronnen. Het CDA pleit ervoor dat de Europese Unie op het vlak van energie meer zelfvoorzienend wordt. Het CDA kiest er daarom voor te investeren in innovatie in duurzame energieopwekking.

2. Het CDA vindt dat de Europese Unie besparingen van het gebruik van (fossiele) energie in de gebouwde omgeving, de industrie, land- en tuinbouw en bij het vervoer en transport moet bevorderen.
3. Het CDA vindt dat kernenergie in de nabije toekomst in Nederland onmisbaar is. Binnen de context van de Europese Unie, en uitgaande van een optimaal veiligheidsniveau en de mogelijkheid om afval langdurig veilig op te slaan, is kernenergie gedurende de transitie naar duurzame energie een onmisbare tussenschakel. Kernenergie vormt een klimaatneutrale manier om de CO₂-uitstoot van de traditionele elektriciteitsproductie te verminderen.
4. Het CDA vindt dat duurzame energie zoals zonne-energie, windenergie en energie uit afval sterk bevorderd moet worden. Europa moet daarbij een leidersrol gaan vervullen door te investeren in nieuwe milieuvriendelijke energiebronnen.
5. Het CDA blijft pleiten voor het tot stand komen van de interne markt voor energie. Hiervoor is het noodzakelijk dat er sprake is van een gelijkwaardig Europees speelveld, waarbij in alle landen energieleverantie en het beheer van netwerken wordt gesplitst. Dit om langdurig en aanzienlijk concurrentienadeel tussen de Nederlandse energiebedrijven en andere Europese spelers te voorkomen. Binnen de Europese markt dienen universele ICT-oplossingen te worden geïmplementeerd, die helpen het energieverbruik te spreiden en te verminderen.
6. Het CDA wil dat de ambitie van Nederland als gasrotorde in de Europese Unie ook in het EU-energiebeleid wordt opgenomen. Het CDA steunt daarom ook de investeringen in Liquified Natural Gas-capaciteit in Nederland.
7. Het CDA vindt dat energievoorzieningszekerheid een grote rol moet spelen in het gemeenschappelijk extern beleid van de EU. Een afgewogen pakket van energiebesparing, duurzame energie en aanlevering van fossiele brandstoffen vanuit diverse landen biedt hiervoor de beste garantie. Exploratie van fossiele bronnen is bij uitstek een rol voor de sterke partijen op deze ontwikkelde markt, terwijl de winning van duurzame energie in de transitieperiode door overheden actief moet worden bevorderd. Hiervoor dient langjarige zekerheid aan deze zich ontwikkelende markt te worden geboden, zodat leveranciers van duurzame systemen hierop hun investeringen kunnen baseren.
8. De EU moet, in de geest van solidariteit, streven naar gemeenschappelijke operationele oplossingen bij crisissituaties. Het CDA vindt dat de Europese Unie daartoe crisiscapaciteiten en -procedures moet ontwikkelen.
9. Het CDA is voorstander van het gebruik van de tweede generatie biobrandstoffen, die vooral bestaan uit restproducten van de landbouw. Het gebruik van biomassa en biobrandstoffen die elders op de wereld problemen veroorzaken door een afnemend areaal voor voedselproductie en door ontbossing, moet tegen worden gegaan.

8. Asiel en migratie

De Europese vrede, voorspoed en veiligheid werken als een magneet op mensen van over de hele wereld. De rijkdom en de waarden in de Europese Unie trekken asielzoekers en migranten aan. Armoede, uitzichtloosheid en geweld elders in de wereld drijven asiel- en migratiestromen van huis en haard. Vaak kiezen vluchtelingen als bestemming de Europese Unie. Omdat de interne markt van de Europese Unie een vrij verkeer van personen tussen de Europese lidstaten inhoudt, is het noodzakelijk dat afspraken worden gemaakt over het toelaten van vluchtelingen en immigranten in de Europese Unie.

Bescherming van mensen die worden vervolgd wegens ras, godsdienst of overtuiging is en blijft de hoeksteen van ons beleid. Daarom zijn echte vluchtelingen altijd welkom in de EU en in Nederland. Dat is rechtvaardig en dus vanzelfsprekend. Het aantal economische vluchtelingen is groot en groeit. Een onderscheid tussen gelukszoekers en echte vluchtelingen is dan ook noodzakelijk. Op Europees niveau moeten afspraken worden gemaakt over de criteria voor gelukszoekers en asielzoekers. Omdat vluchtelingenstromen vaak ontwrichtend werken in de landen van oorsprong en van aankomst moeten deze zoveel mogelijk voorkomen worden. Deze ontwrichting leidt namelijk tot meer geweld en armoede.

Immigratie is soms nodig. Kennismigranten zijn nodig omdat de EU de meest competitieve economie ter wereld wil zijn. Het gebrek aan technici en IT-specialisten kan worden opgelost door (tijdelijk) migranten toe te laten. De Europese Unie heeft ook vanuit demografisch oogpunt immigranten nodig. Het Europese continent vergrijsst. Er zijn meer mensen nodig om het werk van de gepensioneerden over te nemen en om sociale voorzieningen in stand te houden. Migratie en asiel kunnen permanent zijn, maar ook van korte of middellange duur. De Europese Unie moet internationale migratiestromen niet passief afwachten, maar helpen ze te stroomlijnen.

Immigranten zijn van alle tijden. De Nederlandse cultuur en identiteit zijn sterk beïnvloed door migratie. Wie echter naar Nederland komt, kiest bewust en zal actief moeten willen deelnemen aan onze maatschappij. Immigranten hebben in en met hun gemeenschappen een verantwoordelijkheid voor het versterken van en meedoen in de Nederlandse en Europese samenleving.

Artikelen:

1. Het CDA vindt een Europees asiel- en migratie beleid noodzakelijk, mede ter voorkoming van een toestroom van economische vluchtelingen. Dit beleid is primair gericht op opvang in de regio. Aanpak van illegalen die de EU zijn binnengekomen, gaat de EU als geheel aan.
2. Mensenhandel, in welke vorm dan ook, moet krachtig bestreden worden.
3. Echte vluchtelingen (volgens het Verdrag van Geneve) zijn altijd welkom in de EU en in Nederland.
4. Het CDA vindt dat moet worden voorkomen dat landen in de EU eenzijdig een grootschalig generaal pardon invoeren.
5. Het CDA wil dat de buitengrenzen van de Europese Unie, inclusief de Nederlandse buitengrenzen worden versterkt door verder te investeren in het Europese grensagentschap Frontex en in een

Europese kustwacht. Het CDA vindt dat het Dublin mechanisme adequaat moet worden gehandhaafd.

6. Het CDA ziet een positief EU-beleid voor kennismigranten als noodzakelijk voor de innovatie en concurrentiekracht van de EU als geheel. Dit mag niet leiden tot een 'braindrain' in de ontwikkelingslanden.
7. Voor werknemers uit Bulgarije en Roemenië blijven gedurende de overgangperiode een tewerkstellingsvergunningen nodig.
8. Het CDA wil dat de rechten van arbeidsmigranten beschermd worden. Het CDA heeft daarbij speciale aandacht voor de positie van de vrouw. Het migratieproces is voor vrouwen anders dan voor mannen: als vrouwen in een illegale situatie verkeren zijn ze zeer kwetsbaar voor uitbuiting, slechte arbeidsomstandigheden, vreemdelingenhaat, discriminatie en soms gedwongen arbeid en slavernij.
9. Het CDA pleit ervoor dat in de hele EU inburgeringcursussen worden gehouden, welke de integratie van migranten stimuleren. Voor migrerende EU burgers is het wegnemen van taalbarrières het belangrijkste aspect ter bevordering van de integratie en inburgering.
10. Het CDA vindt het wenselijk dat Europese burgers die zich voor langere tijd vestigen in een andere EU-lidstaat, kennis nemen van de cultuur en geschiedenis van deze lidstaat. Het CDA wil dat burgers uit andere EU landen, die langere tijd in Nederland verblijven, het recht hebben op een inburgeringcursus.
11. Het CDA steunt een Europese coördinatie van het terugkeerbeleid van uitgeprocedeerde asielzoekers en illegale migranten. Het CDA streeft dan ook naar een gezamenlijke Europese inzet om de landen van herkomst te laten meewerken aan terugkeer van hun onderdanen die niet langer in de EU mogen blijven. Zowel verplichte terugkeer als steun via ontwikkelingsprojecten maken onderdeel uit van dit beleid.

9. Interne veiligheid

Grensoverschrijdende criminaliteit moet daadkrachtig worden bestreden. Politie en justitie van de 27 EU-lidstaten werken steeds meer samen zodat de pakkans voor criminelen vele malen hoger is geworden. Het vrije verkeer van goederen, diensten, kapitaal en personen in de Europese Unie moet beschermd worden tegen internationaal opererende criminelen en terrorisme. Het beschermen van onze veiligheid is dan ook een grensoverschrijdende uitdaging. Criminelen stoppen niet bij de grens, politie- en justitiesamenwerking dus ook niet.

Reizen en communiceren over grote afstanden is de laatste twintig jaar een vanzelfsprekendheid geworden. Helaas hebben daardoor ook nieuwe vormen van mondiaal opererende terroristische groeperingen en criminele netwerken zich kunnen ontwikkelen. De EU moet dan ook de internationale samenwerking met politie en justitie buiten de Europese Unie intensiveren.

Onze veiligheid is allang niet meer een verantwoordelijkheid van de lokale of regionale politie alleen. Zo is bijvoorbeeld grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van rampenbestrijding van groot belang. De bewegingsvrijheid in de Europese Unie schept grote verplichtingen, met name aan de samenwerkende politie- en justitiële diensten in de grensregio's.

Artikelen:

1. Het CDA wil dat de Europese Unie actiever wordt op het gebied van criminaliteitsbestrijding, cybercrime en terrorismebestrijding en dienaangaande een gemeenschappelijk beleid verder uitwerkt.
2. Justitie en politie in de Europese Unie schieten tot nu toe tekort in de internationale uitwisseling van gegevens over verdachten en lopende onderzoeken. Het CDA vindt dat daar verandering in moet komen, onder andere door Europol te versterken.
3. De privacy van burgers is van belang, maar het mag niet zo zijn dat privacybepalingen de opsporing en vervolging van criminelen in de weg staan. Het CDA wil in het kader van criminaliteitsbestrijding de uitwisseling van DNA-gegevens efficiënter maken.
4. Het CDA vindt het noodzakelijk dat Nederland het drugsbeleid afstemt met de omliggende landen, omdat de effecten van het Nederlandse gedoogbeleid het meest gevoeld worden in de grensregio's. Met de aangrenzende lidstaten moet intensief samengewerkt worden bij het bestrijden van de overlast.
5. Het CDA vindt een wezenlijk aspect van veiligheid het optreden tegen het groeiende probleem van transportcriminaliteit. De Europese Unie en de lidstaten zorgen ervoor dat de internationale routes over voldoende en veilige (overnachtings-) parkeerplaatsen beschikken.
6. Het CDA bepleit krachtig en gecoördineerd optreden tegen grensoverschrijdende milieucriminaliteit.
7. Het CDA wil dat opsporingsorganisaties nationaal en internationaal beter samenwerken om onder meer de bestrijding van alle vormen van mensenhandel effectiever te maken. De slachtoffers van mensenhandel moeten worden beschermd. Maatregelen moeten genomen worden om de aangiftebereidheid te vergroten.
8. Het CDA wil dat terroristische activiteiten van extremistische dierenactivisten in Europees verband bestreden worden.

10. Uitbreiding en buren

Het CDA wil dat de EU een goede buur is en geen gesloten gemeenschap vormt. Niet ver van de grenzen van de EU zijn vrede, veiligheid en welvaart niet zo vanzelfsprekend als bij ons. In Rusland, de Balkan, de Kaukasus, het Midden-Oosten en Noordelijk Afrika is er veel armoede, onveiligheid en uitzichtloosheid. De Europese Unie heeft het Nabuurschapbeleid ontwikkeld om bij te dragen aan de economische en politieke ontwikkelingen in deze buurlanden. Welvaart en stabiliteit aan de grenzen van de Europese Unie zijn van groot belang voor het Europese veiligheidsbeleid. Centraal in het Nabuurschapbeleid staat het uitdragen van de Europese waarden zoals mensenrechten, democratie en goed bestuur, en het bevorderen van economische ontwikkeling.

Nederlandse ambities zoals het bevorderen van de Internationale rechtsorde, het inperken van de stroom asielzoekers, maar ook energiedoelstellingen zijn gebaat bij goede, stabiele en open relaties met de buurlanden van de EU, in het bijzonder ook Rusland.

De EU en de Nederlandse economie hebben duidelijk baat gehad bij de uitbreidingen van de EU. Invoer en uitvoer van goederen en diensten zijn sterk gestegen. Werknemers uit nieuwe lidstaten zijn cruciaal voor het draaiend houden van de Nederlandse economie. Daarnaast is Nederland een grote investeerder in landen als Roemenië en Polen. De nieuwe lidstaten zijn lid geworden omdat ook zij voordelen zien en krijgen: stabiliteit, democratie, mensenrechten, rechtszekerheid en ook economische mogelijkheden.

De afgelopen vijf jaar is de EU fors uitgebreid. Na deze periode van uitbreiding zal consolidatie nu een hoge prioriteit moeten hebben. Het CDA onderschrijft voor de landen van de Westelijke Balkan het Europese perspectief zoals het in 2003 geboden is door de Europese Unie. Voor elke mogelijke uitbreiding gelden duidelijke regels en evaluatiemomenten. Om de verworvenheden van de EU te beschermen, dienen de Kopenhagen-criteria in de toekomst strikt te worden toegepast.

Het partnerschap biedt voor Europese landen die niet willen of kunnen voldoen aan de Kopenhagen-criteria de mogelijkheid voor een speciale relatie met de EU.

Artikelen:

1. Het CDA staat op een strikte toepassing van de Kopenhagen-criteria voor toetreding van landen tot de Europese Unie. Daarin past niet het noemen van data vooraf. Zolang de kandidaat-lidstaten niet aan deze criteria voldoen, kunnen ze geen lid worden.
2. De EU moet daadwerkelijk in staat zijn om nieuwe leden op te nemen, voordat een land kan toetreden tot de EU. Daartoe is consolidatie van de EU in haar huidige samenstelling van groot belang.
3. De sociaal-maatschappelijke infrastructuur en het functioneren van de samenleving in de kandidaat-lidstaat dienen beoordeeld te worden aan de hand van de vraag of dat land bewezen heeft te kunnen functioneren als een voldragen '*civil society*'.
4. Het CDA constateert dat Turkije op dit moment niet voldoet aan de gestelde criteria. Het CDA is van mening dat er momenteel een stagnatie plaatsvindt ten aanzien van de hervormingen in

Turkije. Fundamentele verbeteringen zijn nodig om aan de gestelde eisen tegemoet te komen. Het CDA wil dat Turkije en de EU de gemaakte afspraken volledig nakomen.

5. Het partnerschap biedt de mogelijkheid van een strategische relatie met de Europese Unie en is alleen voorbehouden aan landen op het continent Europa. Tevens is het partnerschap een mogelijkheid voor kandidaat landen die niet willen of kunnen voldoen aan de Kopenhagen-criteria om een speciale relatie met de EU aan te gaan.
6. Het Europees Nabuurschap beleid moet in specifieke gevallen de ruimte bieden voor extra intensieve relaties van buurlanden met de Europese Unie. Een voorbeeld daarvan is het Oostelijk Partnerschap. De vraag van toetreding is daarbij niet aan de orde.
7. Het Eurovisie Songfestival is een laagdrempelige culturele uiting die de banden tussen de Europese volken aanhaalt. Het past daarmee bij een *'ever closer union between the peoples of Europe'*. Vernieuwingen in het songfestivalreglement doen echter aan dit doel afbreuk. Het CDA pleit, als vervent tegenstander van referenda, daarom voor het opnieuw introduceren van jurering door professionals en tegen het televoten.

Kopenhagen criteria

'Elk land dat tot de EU wenst toe te treden, moet voldoen aan de voorwaarden in artikel 49 van het EU-Verdrag en moet de beginselen van artikel 6, lid 1, van dat Verdrag in acht nemen. In dit verband heeft de Europese Raad van Kopenhagen in 1993 bepaalde criteria ontwikkeld; deze zijn bevestigd door de Europese Raad van Madrid in 1995.

Om tot de EU toe te treden, moet een nieuwe lidstaat aan drie criteria voldoen:

- ✓ een politiek criterium: het land moet stabiele instellingen hebben die de democratie, de rechtsstaat, de mensenrechten en het respect voor en de bescherming van minderheden garanderen;
- ✓ een economisch criterium: het land moet een functionerende markteconomie hebben en het hoofd kunnen bieden aan de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de EU;
- ✓ het criterium van het *acquis communautaire*: het land moet de verplichtingen die het lidmaatschap met zich meebrengt, aankunnen, en met name de doelstellingen van een politieke, economische en monetaire unie kunnen onderschrijven.

De Europese Raad zal pas besluiten de onderhandelingen te openen wanneer wordt voldaan aan het politieke criterium.

Elk land dat tot de EU wil toetreden, moet de toetredingscriteria in acht nemen. Het kader en de noodzakelijke instrumenten worden in de pretoetredingsfase en tijdens de toetredingsonderhandelingen vastgesteld.¹

¹ <http://europa.eu/scadplus/leg/nl/lvb/l14536.htm>